

*scriemul
mitru Brănze
plagan-smitor
ultia Plagan-smitor
Cârnecea la 21 Mai 1946
Petru Petrica*

Risipa fără de margini, este
calea care duce pe om dela
bunăstare la sărăcie și din
sărăcie la umilință și la păcat !

PĂCATE

— Piesă teatrală de moravuri bănățene în trei
acte, pentru teatru sătesc —

de

PETRU PETRICA
plugar

E d i t u r a   a u t o r u l u i
Cârnecea — Jud. Caraș

— Tipografia Felx Weiss, Oravița. 1941. —

DS III
292

BIBLIOTECA JUDETEANA
RESITA
B 1531/20

DS III 52

252/80

PĂCĂTE

PETRU PETRICA

EDITURA UNIVERSITĂȚII
GALATI - Iul. Cioc

Tipografia "Petru Petrică" - Galati

III 52

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ

Risipa fără de margini, este
calea care duce pe om dela
bunăstare la sărăcie și din
sărăcie la umilință și la păcat !

PĂCATE

— Piesă teatrală de moravuri bănățene în trei
acte, pentru teatru, sătesc —

de

PETRU PETRICA
plugar

Edi t u r a a u t o r u l u i
Cârnecea — Jud. Caraș

— Tipografia Fellx Weiss, Oravița. 1941. —

Către cetitori și ceialalți scriitori de piese teatrale.

În literatura bănățană — scrisă pentru săteni — s'a simțit nevoia și de piese teatrale, care urmăresc să combată rălele care macină temelia Neamului din cuprinsul Bănafului.

În nici o parte a Țării, nu este înrădăcinat mai mult obiceiul de a orându-i, cu prilejul sărbătorilor mari — în seara zilei întâi sau a doaua, la Casele Naționale sau alt local corespunzător — și câte un concert, după care urmează o piesă teatrală și abia după acestea se joacă (dansează) românește până în zori de zi. La aceste manifestări sufletești ale satelor noastre, iau parte: corul, fanfara cu tot tineretul. Alegerea pieselor se face din vreme, pregătirea o fac *temeinic*: preoții, învățătorii și chiar țărani frunțași. În ziua mult așteptată, după ce preotul a sfârșit cu cele dumnezeiești și după ce s'a isprăvit și cu hora din aer liber, seara ia parte tot satul cu conducătorii lui firești, la concertul și teatrul pregătit de atâta amar de vreme. Este un moment însemnat pentru cei ce-l trăiesc și în jurul căruia se întinde mult timp vorba și se trag chiar multe învățăminte din piesele jucate.

Pentru acest obicei admirabil al poporului nostru, să procurăm cât mai multă hrană sufletească potrivită și în special piese teatrale vesele, dar pline de învățăminte. Aceasta ne va ajuta să atingem anumite ținte în dirijarea satelor, cu mult mai ușor. Plugarul, Petru Petrica din comuna Cârnecea, prototipul țaranului din Valea Carașului, ne aduce un dar nou prin piesa teatrală „Dăcate“ : și-o adaugă la celelalte, foarte puține, scrise de intelectuali și țărani : S'o primim cu toată dragostea, iar scriitorii să-l urmeze cu fapta, căci bine vor merita dela acest Neam.

Oravița, 5 Octombrie 1941.

Profesor Ilie Rusmir

Președintele Țărei, din Despărțământul Jud. Caraș.

Un cuvânt

„Ce este teatrul ?.... Teatrul este oglinda vie în care se reflectează viața socială a trecutului, a prezentului și a viitorului.

În teatru ne vedem pe noi înșine.... Luptele vieții se inscenează aci înaintea noastră, făcând să admirăm virtuțile și suferințele mari, să plângem căderea nevinovăției, să ne îngrozim de păcate, să disprețuim patimile — să râdem de prostie“.

Astfel îi definea misiunea acestui templu al Țhaliei, încă acum 70 ani în urmă, cărturarul bănățan Ilie Trăilă.

Nu sunt de meserie scriitor, îndeosebi dramatic și stau sub critica oricui. Cu gândul însă la cuvintele acestui cărturar, mâhnit adânc de risipa fără de margini ce o face poporul nostru bănățan prin practicarea luxului nesocotit, am scris această piesă cu intențiunea ca punând pe scenă răul obicei al practicării luxului, dinpreună cu risipa ce o face, acest popor bănățan, va deschide ochii, se va îngrozi și va căuta ca pe viitor să se debaraseze de acest rău, cel puțin întrucâtva până nu va fi târziu.

Poate că mulți vor spune că această piesă e prea provincială și că nu i-am dat un final literar, ci unul didactic? Precizez că este scrisă anume pentru bănățeni și numai în acest fel, sper că va servi scopului urmărit de mine,

Cârnecea, la Rusalii 1941.

Petru Petrica
plugar.

PERSOANELE:

- Mitru Vulcan — gospodar sărac în Văleni.
Eva — soția lui
Anica — fata lor de 13—14 ani
Roza — nemșoaică, precepeajă de
păsări de casă și ouă.
Leiba — jldan, negustor ambulant
de pânzeturi
Niță — un bejivan din sat
Sanda — soția lui
Invățătorul — satului
Preotul — satului
- Un lăutar, flăcăi, fete, bărbați și femei din sat.

Actul I.

Acțiunea se petrece în timpul de față într'un sat bănățean

Scena înfățișează o cameră țărănească sărăcăcioasă. În ea un pat de scânduri improvizat cu câteva pae pe el și acoperit cu o „poneavă” peșcită. un cuptor pe care fierbe o oală mare de pământ plină cu fasole, o masă veche, două trei scaune cu câte trei picioare în jurul mesei și altă mobilă de om sărac.

SCENA I.

Eva singură

Eva: (La ridicarea cortinei șade pe un scarn la masă și cârpește o cămașă toală petecită, după un răstimp, oftând aruncă supărată cămașa din mâini pe masă, se duce la fereastră și privește afară să vadă dacă soarele a asfințit apoi vorbește singură) Iată că a asfințit soarele și acușilea se înoptează. Mai lucră ceva Eva, dacă poți... De azi de dimineață, din revărsatul zorilor, iac' așa îmi trecu ziua; mătură casa, taie lemne, adu apă, fă de mâncare, spală blidele, dă-i de mâncare la pui, la găini, la porc, îmbracă-ți fata pentru școală, stai de vorbă în drum cu baba Ana, la fântână la sfat cu vecina Maria și câte multe altele făcui, de le mai știe dracu de nume. Am amețit, tot întorcându-mă încoaci și încolo, când după una când după alta, iar bărbățul întorcându-se acușilea acasă dela lucru, par'că-l văd cum o să-mi zică batjocoritor, de-i spun că nu mai pot de ostănită: „Dee, vezi muiere, că și mult mi-ai lucrat, toată ziua ai umblat prin sat după minciuni, întocmai ca poștașul cu cărțile, că azi dimineață când am plecat de acasă, să-ți fiu legat mătura la spate, acum seara după atâta alergătură, nu mi-ai fi adus îndărăt decât cotorul. Apoi după toate acestea o mai aduse potca și pe țiganca Veta de mă mai zăbovi vre-o două trei ciasuri, cu ghiocul să-mi vadă de noroc și cu făcutul unturei de dragoste pentru Anica, înșelându-mă, ca din făina multă puțină ce o am pe fundul sacului, să-i mai dau și ei vre-o două trei oche. După aceea pe cealaltă — pe Sara, cu fuse, cu ace cu albele și cu săpun, dându-i și acesteia vre-o trei cotăriji de çucuruz și vre-o câțiva pumni de păsule

(în colibă se aud pași de om) Off! (teamă) Vai de mine! Auzi că vine Mitru și de o fi auzit ce isprăvi i-am făcut eu azi acasă, iar o să am mare sfadă cu el, ba poate îi dă dracu în gând de mă mai și cârpește cu vre-una...

SCENA II.

Anica: (întrând pe ușă întorcându-se dela școală de repetiție cu cărțile subsoară) Sărut mâna!

Eva: A-a-a..., Tu ești Anica mamei? Gândeam că-i tată-tu. Dar ce poate fi de ai stat atâta la școală?

Anica: N'am stat la școală, ci de vorbă afară în stradă cu Domnica, fata lui Achim Bălan și cu Lenuța a lui I. Bogdan.

Eva: Și cine știe ce mare sfat ești ținut până acum aproape de înopțat?

Anica: S'or lăudat către mine că mamele lor se duc mâne la târg și le cumpără dă „nigiăie“ „șoale“ dă mătasă.

Eva: O fi, o fi,... Lu alui Achim Bălan ar putea, că-i de oameni înstăriți, dar mult mă mir, pe ce o să-i cumpere lu să-rântoaca lu Bogdan, că părinții ei n'au nici ce să mânânce.

Anica: Mi-a spus Lenuța, că a vândut tată-su boii zilele trecute și acum are bani.

Eva: Îhâ,, Aia o fi, o fi...

Anica: (cu glas rugător) Mamă, de ce nu-mi cumperi și tu mie.

Eva: Mama ți-ar cumpăra, dar n'am bani.

Anica: (schimosindu-se) Ba ai...

Eva: Ba n'am.

Anica: Ba ai, ba ai, o nu ști? Cei de pe vaca noastră Joiana

Eva: A... de pe banii ăia, trebuie să ne cumpărăm o vișeauă, ca să ne creștem din nou iară-și o altă vacă și de-o rămânea vre-un ban, să-i dăm în „porție“, vezi că una ne trag „zăloagele“ la primărie.

Anica: Nu știu (Dă cu piclorul în pământ) Mie nu-mi pasă nici de vișeauă, nici de „porție“, ci numai de „șoalie“ și ai să-mi cumperi!

Eva: O doamne ferește-ne de rău, fata mamei, fie par'că astăzi nu-ți sunt toate doagele la cap.

Anica: Nu, nu și dacă nu-mi cumperi, eu singură am să-mi fac potopenia, hâhâhâ (plânge).

Eva: (aparte) Măi asta-i potcă, nu-i fată și dacă nu-i faci pe voe, are să se prăpădească.

SCENA III.

Aceleași și Mitru.

Mitru: (întrând pe ușă) Dar ce sfat mare îmi tineți, că de afară dela ușa oborului auzii vorbărie, de parcă erați o sută' nu numai două, după cum vă văd?

(În acest răstimp Anica își pune cărțile pe masă și răsfoește prin ele).

Eva: Nici o sfadă bărbate, mă înțeleg cu Anica despre una alta.

Mitru: Ei da, da!... Uităi că unde sunt două femei adunate la olaltă. e un sfal, iar mai multe formează o adunare în care ca vrăbiile, toate vorbesc deodată.

Eva: Cum veniși acasă tu, îndată și tăbărăși asupra mea cu toate ocările tale.

Mitru: Fie și așa, însă cred că nu spun minciuni, nici nu vreau să ascund adevărul ca neamful de pe drumul târgului.

Eva: Ce neamf?

Mitru: Oare nu știi?

Eva: Nu!

Mitru: Acu văd că ești o hăbăucă care nu ține minte nici ce a mâncat aseară. Ca neamful acela care a plecat cu un român la târg și pe drum românul nostru vede la el pe umăr un păduche și-i zice:

— Măi neamfule, uite un păduche pe umărul tău, luându-l și punându-l în palma neamfului.

— La tracu!... îi răspunde neamful supărat. Asta nu bătuchi, asta este burice!

— Dar bine neamfule, puricele sare dar ăsta nu?

— Oposit serecu fine te teparte.

— Fie și așa măi neamjule, dar puricele este umflat dar
ăsta e turtit

— Noa poate șezut io pră el.

— Dar însfârșit, îi zice românul, puricele e negru pe când
ăasta e alb.

— Batrin seracu: îi răspunde neamjul.

Eva: Fi-rea-i fi tu tot de răs și de ocară, după cum
voești să mă faci pe mine.

Mitru: Se poate, însă nu spun ce nu-i (după aceia se
așează pe un scaun la masă zicând oftând) Vai doamne, că
nu-mi mai simțesc corpul de oboșală, par'că sunt bătut cu
maiul.

(Eva în acest timp se duce la cuptor îndeletnicindu-se cu
pregătirea cinei. În ~~colibă~~ ^{culină} se aud clopoie, sbierăte de oi și
flăcăi cântând :

Trec la deal cobor la vale,
La mândra văd lumânare,
M'aș abate pela ea
Dar mă tem de soacră-sa;
Soacră-sa-i cățeauă rea
Nu o lasă singurea,
E ca și-un câne turbat
Nu o lasă nici prin sat...)

Mitru: (câtre Anica) Anico, privește pe fereastă și vezi
cine trece pe stradă acum noaptea și face atâta sgomot.

Anica: (Se duce la fereastră, privește și zice retrăgân-
du-se înlăuntru) E un grup de oameni cu o turmă mare de oi.

Mitru: Ihâ!... Se duc pe mâine la târg la Cacova (apoi
întrebă pe Eva) Măi muere, mai ai mult cu păsulea aia, că
foamea nebună a început să facă revoluție în burta mea?

Eva: E gata, dar n'am strop de slastă s'o prăjesc, că
Iancu Durăin pentru ziua de coasă ce i-ai făcut, nu mi-a dat
untura.

Mitru: (poruncitor) Atunci o svântăm și neprăjită.

(Eva umple blidul cu fasole, se așează cu toții în jurul
mesei, apucând fiecare cu mâna stângă câte o bucată mare
de mămăligă. Iar în cea dreaptă lingura și încep a sorbi, cu
toții pe neresufleteie).

Eva: (După un răstimp) Bărbate!... Vezi cum mâine e târg mare la Cacova și cum e „nigiăia“ pe aproape, mă duc să-i cumpăr un rând de țoalie lu Anica, fiindcă am de gând s'o prind în joc.

Mitru: (pe răstite) Ba la dracu muere! O vrei să le faci de petrecanie și bănișorilor luați pe văcuța noastră Joiara. Am chinuit vre-o câțiva ani de zile cu ea până ce am crescut-o și acum s'o dai jidanului pe niște zdrențe.

Eva: Așa-i... Pe zdrențe!... (scuipă în față pe Mitru) Ticălosule!... Lasă că eu îs popa tău și ți-oiu arăta cu cine ai de lucru... Nu fie rușine obrazului... Atâta față avem și noi pe lumea asta și crezi că eu mi-s proastă s'o las de rușinea satului să se îmbraceși la nigiăie tot cu haine de cele vechi, ca s'o rădă găzdărițele par'că ele's mai frumoase Tu întotdeauna așa ai fost ș'or ce haină tot cu sfadă mare i-am făcut-o, dar (dă cu pumnul în masă) dacă n'ai fost vrednic de muere și de copii, atunci să nu te fi însurat. Și vrei tu ori nu vrei, eu (dă iar cu pumnul în măsă), am să-i cumpăr, măcar să știu că măvănc tot neprăjit și nesărat.

Anica: (cu gara mare către Mitru bătând în pumni) Ai să-mi cumperi, că de acea m'ai făcut să-mi iai ce-mi trebuiește.

Mitru: (aruncând supărat lingura și mămăliga din mână pe masă) Zmăoanelor!... Am venit acasă rupt de foame și frânt de oboseală iar acum nu mă lăsați în pace nici să măvănc (se ridică de pe scaun). Mă duc din casa mea de răul vostru, încotro văd cu ochii, că aici tu ești stăpână, tu porți pălăria și nu eu.

Eva: Eu zău eu, că tu ești un dobitoc încălțat, care nu se pricepe de nimic în trebile casei.

Mitru: Atunci sănătate bună, că eu plec în lume din casa mea, din averea mea și mă vei mai vedea îndărăt, când îți vezi creștetul capului (dă să iasă pe ușă afară).

Eva: (Prinzându-l de mâneca cămeșii și trăgându-l îndărăt). Ailifant afurisit!... Unde pleci?... Stai și-ți ține casa!... Las că mai bine plec eu decât tu din casa ta!

(Infuriată iese apoi pe ușă afară, trăgând pe Anica de haine după ea, plângând amândouă și ocărând strașnic pe Mitru).

SCENA IIII.

Mitru singur.

Mitru : O bată-te Maica Precistă de școrpie de muere că mă faci să întru cu zile în pământ. Cum vin acasă, tu ba cu una, ba cu alta și tăbărăști asupra mea întocmai ca o căfea... Du-te ! (face cu mâna). Vede-te-aș dusă dracului pomană, să nu-ți mai aud de nume, nici pe cealaltă lume, numai să scap de tine odată.

(Se duce la pat, se trănțește în el ca un buștean așa îmbrăcat cum e, zicând acoperindu-se cu poneava).

— Uff ! Să dorm barem o noapte singur, fără școrpia de muere lângă mine.

(Încearcă să adoarmă dar nu poate și se svârcolește în toate părțile scărpinându-se, apoi se ridică pe marginea patului spunând).

— Măi, care o fi spus astea, mare dreptate o avut și se vede c'au petrecut multe sărmanii : „Insurătoarea e ca și o cetate în care cei de afară vreau să între în lăuntru, iar cei din lăuntru să iasă afară ; și nime 'n lume nu se înșeală ca feciorul când se însoară, însurându-se gândește că-și aduce 'n casă ajutor, când coala și-a adus poruncitor, că muerea-i om ce trăește pentru a-și spoi fata cu culori, vorba cu minciună și ochii cu lacrimi înșelătoare. Știți, sfânt care plânge când te trădează și care râde în inima ei când ochii îi sunt plini de lacrimi, de aceea omul însurat trăește ca un câine și moare ca un înger, iar cel neînsurat trăește ca un înger și moare ca un câine.“ (Apoi după un răstimp) Hei, hei, dar e rău cu răul, însă-i și mai al dracului fără de el. N'a poftim ! Dormi acum Mitrule singur dacă poți . . . Deoparte purecii aăștia (se scarpină) nu mă lasă, par'că n'or mai mâncat nimic de o lună, pe de alta gândurile negre mă chinuesc grozav, casa îmi pare pustie și așternutul patului îi rece ca ghiața fără de Eva...

(În culisă se aude șgomot de pași și plâns înfundat, Mitru ascultă cu atenție apoi reînțepe).

Oare cine-mi umblă acum noaptea prin curte ?

(Se ridică de pe pat, se duce la ușă o deschide și privește afară).

SCENA V.

Mitru, Eva, Anica.

Mitru: (Blând și mirat către Eva, pe care o zărește în prag împreună cu Anica ptângând). Tu ești Evo? Nu fi proastă! Ce te-ai pus să boncânești, întocmai ca boul nostru Rujan! Vino să te pupe moșu și ai să vezi de necaz cum o să-ți treacă.

Eva: (Furioasă din ușă). Tu pe mine?... Ba pe dracu, că-i ca tine împelișat.

Mitru: (Rugător). Vino'n casă nu fi proastă, nu mai plânge înzadar. Iacă facem cum ai zis tu și de nu și-or ajunge banii de pe Joiana, atunci vindem și porcul câștigat pentru Crăciun.

Eva: (Grăbită). Îmi ajung! Îmi ajung, că mai am și eu vre-o câteva ouă și vre-o două trei perechi de pui de vânzare! (Împăcași trec apoi prin scenă dela o culisă la alta).

Mitru: (Râzător, luând cu mâna pe după cap pe Eva). Au baba mea țucu-ți gura ta!

Eva: Și tu moșul meu țucu-ți chipul tău!

Anica: (Sărind într'un picior împrejurul lor, cântând și strigând bucuroasă). Tralalala! Iacă-mi cumpără țoalie dă nigiăiă . . . Tralalala! . . .

(Cortina cade.)

Actul II.

Scena reprezintă la ridicarea cortinei, într'un colț o șatră cu diferite pânzeturi, ciorapi, mănuși, batiste, ghete etc. unde jupânul Leiba șede după teighea și fumează cu sete din pipă, într'alt colț stă Roza cu un coș mare gol dinainte.

SCENA I.

Roza și Leiba.

Roza: (Strigă). Hei cu ouăle, cu ouăle și cu puile de tote felurile! . . .

Leiba: (După un răstimp ridicându-se de pe scaun). Hai la ștrimfili, la manușili, la cârpili, la punzili di matasă di cele mai faine: cristalin, criptașin și maslin, pe care zou acum adus lo pră ele dela un altu țară. Sfetăre, jachece și bircobaturi di toate formile bun și lezne, se capetați altunje ca la mine, nu se poce. Haideți iuce, iuce ca să trece! (Apoi se așează din nou pe scaun și fumează liaștit mai departe).

SCENA II.

Roza și Eva.

Roza: (Zărind pe Eva care descuță și în cămașă întră din culisă în scenă, cu un coș pe cap plin cu pui și ouă). Hai cu ouăle, cu ouăle! ...

Eva: (Ajunsă în dreptul lui Roza). Doamnă, o pui de găină nu cumpărați, ci numai ouă?

Roza: Na ia veșina, ba cumpărăm și cocoș de caina patrin, dar numai parte fumeiască.

Eva: Ho, ho, dar cum drac or mai fi și cocoșii aceștia?

Roza: Nu ști?

Eva: Nu doamne ferește-mă de rău! Nici n'am auzit până acum de cocoși de găină parte muerească, dar să mai fi și văzut.

Roza: Cum nu? ... Io auzit che la voi la rumunii este tare mult de asta cocoș.

Eva: Eu nu știu.

Roza: Ne iă! Atunși șine este mai mare la voi veșina în casa?

Eva: Dar bărbatul meu Mitru e mai înalt, că-i și mai bătrân de cât mine

Roza: No ia nu întreb la tine asta, numa șine poruncește mai mult în casa vostru, dumeta ori bărbatul lu dumeta?

Eva: (Cu jumătate de gură) A... a... amândoi.

Roza: Dar tot mai mult dumeta.

Eva: Apoi dacă el e un dobidoc încălțat.

Roza: No asta io vrut să ști. Așa este și la caina chite una care vre se chinte „chichirichi“ ca cocoș, pre asta taem ori vinge, dar șe fașem cu astalalt, cocoș?

Eva: O la voi la nemși nu sunt cocoș de aceștia?

Roza: Ia!... Este numa nu asa mult ca la voi rumunii. La mine chind spune Franș al meu che este alb, io nu poace să fașe negru... Nu, zou nu.

Eva: (Lăsând coșul jos) Ian haideși să facem noi târg, lasă-te de astea. Cum cumperi ouăle?

Roza: Doi darab de un lai.

Eva: Vai doamne asa de lesne... Dar perchea de pui?

Roza: Adu-i să viage io cum este de mari (apoi după ce ia puii și-i ridică în sus să vază câtă greutate au) Și cât lai șere pre un pereche?

Eva: 40 lei.

Roza: Dracu!... Dache vrei io dau 20 lai mai mult nu se pot.

Eva: Ah! numai atâta... Baremi 30 lei

Roza: Nu poacem, atunși cum vinge io pră el și ce chiștigam, că le dușeam la oraș.

Eva: Apoi iacă hai facem târgul, că am mare lipsă de bani... Mă mir din ce cauză tot ce vindem noi țaranii e așa de lesne, iar ce cumpărăm pipărat de scump?

Roza: Pentru că noi care cumpărăm dela voi suntem pușinele, iar voi care vingeși la noi sunteși mulși.

(Iau amândoauă puii din coșul lui Eva și-i pun într'al Rozei, numără ouăle după aceea Eva își primește banii, îi leagă într-o cârpă o pune în sân, își ia rămas bun dela Roza și

pleacă mai departe cu coșul gol pe mână. Roza după ce mai strigă de vre-o două trei ori : hai cu ouăle . . . părăsește scena).

SCENA III.

Eva și Leiba.

Eva ajunsă dinaintea șetrii lui Leiba înmărmurită îi privește pânzeturile din rafturi, jupâul văzând-o o întreabă lîngușitor frecânduși mâinile)

Leiba : No ? Nefasta ce poțtești ?

Eva : Domnule, o ai mățasă d'a, crudă ?

Leiba : (Apăsând gânditor cu degetul arătător pe vârful nasului — aparte) Hm, hm. Ce fi și cum fi și așa nou matasa ? (apoi către Eva cu un surâs șiret pe buze și cu o voce dulceagă) Di care fre, cros o subțire și ce farpa ?

Eva : Albă și subțire, ști cât de faină.

Leiba : Ni ia. Chiar numa din asta matasa faine iu are acum.

Eva : Atunci ad-o s'o văd.

Leiba : (Luând din raft și aruncând pe teighea un sul de pânză albă și subțire). N'o, o nu iaste di asta cum fre dumita ?

Eva : (După ce o caută pușin). Ba chiar de aceea și cum e de scump metru ?

Leiba : Chit metăru fre să ia dumita ?

Eva : (Gânditoare). Vre... vre... vre-o patru.

Leiba : Pinie... Asta matasa este tare faine și nu di mult zo, adus iu pre el dintr'un altu țara. Pintru dumita las mai lezne, numai doi sute șinzeci lai metăr.

Eva : (După ce scoate o cărpă înodată din sân, o desface și numără să vază câți bani are). Cât face pe patru metri ?

Leiba : Ta câți panii ai dumita ?

Eva : Am 1500 lei de pe Joiana văcuța noastră, 100 de pe ouă și 100 de pe pui.

Leiba : Di tăt un mie șapte sute lai ! ... Ai distul și inche țji mai ramun. Tot matasa fașe numa un mie lai. Să tae iu ?

Eva : (Cu o jumătate de gură) Tael . . .

Leiba : (Eva ține metrul în mâini, iar Leiba măsoară mățasa, apoi tăind cu foarfecel pânza și împachetând-o.) Pintru șine ia dumita asta matase așa frămos și fain ?

Eva: Pentru o fată mare a mea domnule.

Leiba: Ai vei! . . . Atunși să porce sănătos! Haina să se rupe și fata să trăiasca, ca să fașeți un alta nou. Asculta! Mai are iu papucile di lac, ștrimfile și manșile di matasa tăt așa di fain și tăt farpa asta, iu viăge che la voi iste panii testui, di șe nu ia și di asta, să fașe la fata tăt nou, cum n'are să fie la nime un altu.

Eva: Nu știu domnule, că eu ași lua, dar n'am bani in-deajuns și or fi seumpe?

Leiba: Tracu! . . . Nu scump, șinsute (500) lai perechea di papucile, un suta lai ștrimfile și un suta manșile, chiar chit mai rămas la dumita.

Eva: (Molatec). Adu-i de-e, să-i iau și de aăstea lu Anica mea, baremi s'o fac odată toată nouă din creștet până în tălpi.

(Leiba grăbit o servește cu generozitate, iar Eva îi numără cu mâna tremurândă banii, apoi după ce-și ia rămas bun dela jupân, pleacă dela șatră spre culisă înghesuind în traistă negoțul cumpărat).

SCENA III.

Leiba singur.

Leiba: (Rămas singur în scenă după plecarea Evei) Hihi! . . . Abăr, chit iste di prost țaranule rumun, cu un tira malai cu cea-pa în traista și cu un hering cumperat pe ouăle, atit vara chit și iarna lucre ca boile din zorile pună în noștile turziu, iar chind a'e șeva chiștig di pi urma muncile lui, atunși fumeia sa ia chiștigu ăsta, te atușe și dai la noi jidovile pe toate dârzule.

N'oa Eva femeia lu nadi Mitrule dila Valeni, întrebat pri pricupeața Roza, di șe ce vinge ei țaranii iste așa di lezne, iar ce cumpera atit di scump, haha (se bate cu palma pe piept) pintru che nu di geaba spune la ei țaranule rumun un proverbu che sunt mulți dar proști. Dache ar fi și ei țaranule organizați așa cum suntem noi nighisitorii di jidovile și tote altu bresle, cari luat pilda dila noi, atunși . . . atunși, ai vei, ar fi rău di noi toți astalaltu bresla, or am juca cum ne chinta ei țaranii, ore am fi muritori di fome, che ei fără lucrurile nostre se pot

lipsi chitefa freme, dar burta nostru nici un zi, zic zo nici un zi fără pita lor.

Organizația iste așa: iu nu fașe nimic și nu vinge nimic, pună nu înțelege cu Ștrul, cu Șloim, cu Ițig și cu toți frajii mei di cheșeft, ca șe prețule să pune la un lucru oricare, așa fel ca la tojile să fie tot una di scump, iar șine fie se cumpere pi prețule asta pinie și șine nu sanatate buna. La asta inse se înțelege treba să fimu cu cridință unu față di altu, și nu dupe cum fașe țaranule rumun, să se concureze unu pi altu, adeca unu să vinge pi subascuns, mai lezne ca alalalt.

Na ia! Iu Leiba Goldștein, di chind dischis ochii pi lume asta, nu samenat, nu samenă și nici nu vezut cum se samenă grâu, porumb, cartofili și tot astalalt bucatile bun pintru muncare, che la mine se fașe iconomie asta nu plașe, findche munca asta iste tare greu și vara la soarile iste pri cald, dar di pi urma asta iu tot munca pita și nu mamalica ca rumun. Misiria meu nu iste iconomia ci nighisitoria, adeca să înșeluim azi pi unu mune pi altu. Iu di chind fi apucat di misiria asta a mio mai intii înșeput cu negoțul cu peine, dupa ala fost tandler, acum in „michii“ nighisitor di pânzule, di papucile și di toce felurile, iar ca mune dache jută dumnezoul mio Lehova, are să am una mare dugheană într'un orașule, în care se vinge numai in „en gros“.

Hihi! . . . Iu nu crește vacile ca rumun, dar are vaci și inche aici la buzunar (bate cu palma buzunarul), che dat la mine criscut di gata nevasta lui badi Mitru, nu crește gainile, puile, nu crașe chiscele, n'are oule, hihi dar iu tot munche prele și nu țaranule rumun care le produșe. Atunși cum vine studentili cu antisemitistili și spune: „La Palestine cu voi!“ Șe Palestine, Palestine nostru iste aici în țara rumunească, atita timpu chit noi jidovile trăim pinie și pocem să înșeluim prepoporul asta rumunesc!

(Se întoarce dinspre public făcându-și de lucru pela rafturi.

(Cortina cade).

Actul III.

Scena la ridicarea cortinei înfățișează ruga. La mijlocul scenei, roată împrejurul lăutarului se întinde o mică horă din vre-o câteva perechi de flăcăi și fete, printre care e și Anica a lui Mitru Vucan, jucând în coada horei, gătită ca o mireasă cu hainele cele noi și cu mănuși pe mâini. Imprejurul horei stau ici colea grupuri de bărbați și femei cu Eva Vulcan între ei, privind hora cu sete. Intr'o margine însă nu dinspre grupul lui Eva, la o masă plină cu sticle și pahară cu vin și rachiu, vre-o câțiva cheflii stau așezați pe scaune și închină neîntrerupt cu paharale. Intr'o altă margine șade singur necăjit Mitru Vulcan privind trist hora.

SCENA I.

Flăcăi, cheflii, Eva, Sanda.

Un flăcău din horă strigă cu haz.

Dragu-mi cu cine joc
Că miroase a busuioc,
Dragu-mi cu cine sâr
Că miroase a călăpăr.

Altul :

Eu când joc cu cine-mi place
Par'că am pe talpe ațe,
Iară când joc cu urât
Par'că mi-e piciorul frânt.

Altul (după un răstimp).

Asta-i mândra care mi place
Că la joc se știe 'ntoarce,
Și acasă după masă,
Dar la lucru i pică mucu.

Altul :

De ți-ar fi drag mândră așa
Acul, fusul și furca
Ca jocul Dumineca

N'ar fi ca tine alta ;
Dar acul bată-l norocu
Și fusul să-l arză focu.

Altul (după un răstimp),

Vai mândră frumoasă ești
Când tu mi-te rumenești,
Dar când ești nerumenită
Ești ca via neplivită.

Altul :

Farba și albelele
Strică bănațenele,
Floritică viorea
Ca pră flori uscăciunea.

(Lăutarul tace flăcăii și fetele se desprind din joc, se împărăștie și iar prind a vorbi între ei. Cheșlii dela masa din fund ncep să cânte cu un glas de bețivani răgușiți).

Foae verde de mohor
Când o fi ca eu să mor,
Tămâe să nu-mi aprindeți
Cu tutun să mă afumați.

Clopotele să nu-mi sune
Destul paharul mi-a sunat,
Nici popii să nu-mi cânte
Destul lăutarii mi-au cântat.

Iar la groapă când mă veți duce
Pela crâșmă mă opriți,
Și cu spirt de cel mai tare
Pe buze să mă stropiți.

In groapă când mă veți pune
Cu pământ nu mă astrucați,
Numai vin de cel mai dulce
La mine pe piept turnați.

Hei hai !

(Intră din culisă în scenă Sanda și se oprește lângă Eva).

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
REȘITA
—519. 7. Noiembrie nr. 50

Eva: (Către Sanda). O bată-l Mama pădurii soro de crășmar ticălos, că și aici la horă a venit cu negoșul lui!

Sanda: Unde-i?

Eva: Uite colea la masa aceea de sub umbrarul din fund, cum vre-o câțiva bețivani cu Niță al tău între ei, închină neîntrerupt cu paharele și cântă.

Sanda: (Mirată). Cum? Și Niță al meu acolo?

Eva: (Dând din cap afirmativ). Și el și el! . . .

Sanda: Tii . . . înghiți-l-ar pământul.

Eva: După cum înghite el beutura. Ei vezi-l (il arată cu degetul), cum își petrece ca la nunta lui tată-su, ocolit de sticle și de pahară pline cu beaură.

Sanda: Îl caut de azi dimineață și nu l-am putut găsi nicăiri.

Eva: Noroc că ți-l aflai eu, că altcum l-ai fi pierdut și ai fi rămas văduvă.

Sanda: Ah! copiii mei sărmanii de ei goi ca pușca . . . L-am lăsat acasă și nu i-am luat cu mine aici la horă din cauza că n'am cu ce-i îmbrăca, iar el, iar el . . .

Eva: Iar el, iar el scump bărbatul tău surata, vezi-l cum ca ars de sete golește chiar acum paharul până în fund, cu gândul poate tot la copii și la nevastă că n'au ce mânca și cu ce se iubrăca.

Sanda: Mă duc să-l scarmăn puțin și să-l trimit acasă, că iar își bea toți banii ce-i are la el (pleacă înspre masa chefliilor).

SCENA II.

Sandu, Niță.

Sanda: (Către Niță) Nenorocitele! Aici ești?

Niță: Aici puică, aici.

Sanda: Dar de dimineață ai luat-o.

Niță: Hahaha! . . . O-o oare nu ști că mâncarea și beutura, de dimineață nu strică. Dar tu încotro așa plouată și grăbită?

Sanda: În căutarea ta ticălosule, osândi-te-at Dumnezeu de bețivan că iar te-ai pus pe, chefulă!

Niță: Iar puică iar.

1531/28

Sanda: Iar pune-te-ar popa în pământ, c'atunci te-i sătura și tu de beutură.

Niță: Și și pe tine să...să te puepu-pu-pupăza cu nasul, n cuibu ei.

Sanda: Bețivule! Lovite-ar șlogu să te lovească, că ți-ai pus în gând ca de pahar să nu te mai desparți până la moarte.

Niță: Nu, nu! De tine da, dar de-de el ba,

Sanda: Așa!... Impelițatule!... De mine da, dar de pahar ba! *Asta-i răsplata pentru că-ți spal cămașa, te îmbrac și-ți grijesc de casă?

Niță Mă-mă-măi muiere păcătoasă tacă-ți fleanca.

Sanda: Eu!... Eu păcătoasă?

Niță: Tu! tu cu întreg neamul tău mueresc, de-de acum acum și până la baba Eva cea bătrână, care a scos pentru o gură de măr, pe-pe strămoșul nostru Adam din rai,

Sanda: O înlemnite-ar Maica Domnului să te înlemnescă... Eu is păcătoasă și tu nu, că stai în fiecare zi în crâșmă, de dimineața până seara, cu paharul plin cu beutură dinainte.

Niță: Da dar bine mă-mă-măi muiere, o-o tu vrei să-să mă oprești, să nu beau nimic de-de cât numai apă ca pocăiții?

Sanda: Nu te opresc să nu beai doamne ferește, însă să beai cu rânduială și cu măsură, după cum ți-am spus de mii de ori, nu să te îmbeți ca un porc după cum te văd.

Niță: Hahaha!... Auzi măăă!... Ție lesne ție dar e-e greu omului de omenie... Că io-io acum chiar cu-cu rânduială și cu-cu măsură beau, u-u-uite (arătând pe cei doi consoți din dreapta și stânga sa), e-e rânduială iar Ghiță e-e măsură, dar dacă și ei s'or îmbătat atunci ce-ce ce's eu vinovat.

Sanda: (văzând că n'are ce-i face pleacă îndărăt la Eva spunând) Ticălosule!... Nenorocitul!... Osândi-te-ar D-zeu de bețivan păcătos ce ești!...

(După plecarea lui Sanda Niță cu ceilalți soți ai săi cântă).

Pălincuță și răchie

Mult ar bea mândra să fie,

Pălincuță și vinars

Mult ar bea mândra s'o las

măăă...

Decât mort și 'ntins pe masă
Beat mai bine și sub masă

Hei hai!...

SCENA III.

Eva, Sanda

Eva: (Către Sanda ajunsă la ea) Ce-i surată, n'ai putut să-l desparți de sticla cu beutură?

Sanda; Nu, nu pedepsi-l-ar D-zeu de bețivan afurisit...

Eva: Așa sunt toți bărbații, unii cu una, alții cu alta, Mitru al meu mulțumesc Domnului, nu bea în crăsmă dar și el își are păcatele lui: e prea negrijos într'ale casei, de-i zic câte odată că am nevoie de vre-un ban, îndată îmi răspunde că n,are și că să-mi pun pofta 'n cui. Azi dimineață eu m'am luat la sfadă mare cu el, pentru că n'a făcut rost de banii trebuincioși Anicei la horă, ca să joace „înainte“ nu la „coadă“ după cum o văzuși, când o a doua fatăașa frumoasă, harnică și de omenie ca dânsa nu cred să se mai găsească 'n aretul ăsta.

Sanda: Bărbați păcătoși surată!...

SCENA IV.

Aceiași cu Preotul și Invățătorul.

(Lăutarul începe să cânte iară-și de joc, flăcăii și fetele se prind din nou în horă)

Un flăcău din horă strigă cu haz

Ține Doamne șetrele
Că-mi îmbracă fetele,
Dă n'ar fi jidov cu sațră
N'ai vedea fată 'mbrăcată.

Altul.

Bine-i stă mândrei gătată
Cu veșminte dela sațră;
Dar mai bine i-ar ședeă,
De-ar fi țesute de ea.

(În acest timp al jocului, după aceste două strigături, în scenă intră Preotul și Invățătorul oprindu-se în marginea de către Mitru, zărindu-i ce-i de față opresc hora iar cheflii dela masa lor se ridică în picioare cu paharale în mâini și întreaga scena îi salută într-un glas cu cuvintele: „Trăiască părintele și Invățătorul nostru!“ Ei le mulțumesc, apoi începe din nou hora, privind-o cu sete și noii veniți alături de cei de mai 'nainte, iar cheflii își urmează cheful mai departe).

Un flăcău din horă.

Frunză verde ca iarba
Mândra când țese pânza,
Printre spată și fucei
Trece o scroafă cu purcei,
Printre ițe printre spată
Trece o iapă împedecată.

Altul:

Eu cu boii car gunoi
Toanta mea doarme 'n război,
De s'ar țese pânza lată
Fără mâni și fără spată
Ar țese ș'amea căscată.

Altul (după un răstimp).

Frunză verde ș'o nuea
Harnică-i nevasta mea,
Că din cinzeci de fuioare
Mi-a făcut o ștergătoare,
Și din douăzeci de lâni
Mi-a făcut mânushi pe mâni.

Altul:

Nevăstuță ca a mea
Nu-i în sat la nimenea,
Când îi pomeneshi de furcă
Iși ia țolu și se culcă,
Și se'nvelește cu sacu
Și doarme pân o ia dracu.

(Lăutarul tace, flăcăii și fetele se desprind din horă împreștiindu-se).

Invățătorul: (Către Preot). Popor mândru avem noi Neamul românese aici în Bănat domnule preot.

Preotul: Da! Mândru de tot și nu înzadar i se zice Bănatului nostru „frunceea” și că este țara corurilor și a fanfarelor, țara cântărilor, țara iubirilor, țara artei românești, provența României.

Invățătorul: Iar fieiertatul Vlad Delamarina mare dreptate a avut când a spus că:

„Sub lumina ha șierească
Pră largu pământului
In bătaia vântului,

Firie dulșie omenească
Graiu blând și cumpătat,
Ca în dulșiele Bănat
Nu mai cred să se găsească !“

Preotul: Adevărat așa este ! Iși are însă și poporul acesta al nostru un mare rău care face ravagii însemnate printre el, care îl sugrumă grozav și-l duce de răpă.

Invățătorul: Păi poporul e ca și omul, fiecare își are slăbiciunile și decăderiile lui.

Preotul: Așa-i. așa-i ! Când însă aceste slăbiciuni sunt prea mari și prea multe, atunci nu-i semn bun.

Invățătorul: Fiecare 'n lume cu ale lui fapte și păcate.

Preotul: Cu ale lui, ne ale lui, însă omul să fie oricât de avut, dacă-i risipitor încurând s'a dus pe ghiață cu avere cu tot, așa-i și cu poporul nostru bănățean care-i *prea risipitor*: bărbații cu chefurile nesfârșite, iar femeile cu practicarea luxului nesocotit.

Invățătorul: Așa-i moda astăzi. Împrumutăm și noi satele dela orașe modernismul vremurilor actuale.

Preotul: Da, da, avem însă și ce împrumuta dela orașe noi poporul dela sate, care în trecut am fost curați la suflet ca aurul. Să împrumutăm desfrâul caselor de păcătoșenie, care robesc într'atăta orașele.

Părăsim vechiul și mândrul nostru port românesc și am început să împrumutăm de acolo pentru lelea Eva și fata ei, cio-rapi de culoarea carni, purtarea rochiilor scurte până deasupra de genunche, ba poate ca mâine, dacă vor începe orașele, practicăm și noi satele „nudismu“, adevă umblăm dezbrăcați goi, ca pe unele locuri în America, căci deoacă nu le-a fost rușine strămoșilor noștri Adam și Eva să umble goi prin raiu, de ce să ne fie și noauă astăzi urmașilor. Imbrăcămintea lui din mătăsuri și din fireturi scumpe, ba acușilea tunsul părului femeilor ca la coniiț frailainuri dela oraș și câte și mai câte rele, toate pentru ca să fim și noi, cei dela sate la „moda“ zilei, să ne modernizăm ca lumea mare și să fim cât mai frumoși și atrăgători, fără ca să ne gândim și să voim a înțelege că aceste rele obiceiuri ale noastre, care pe fiecare zi ce trece iau proporții tot mai mari,

la omul serios nu arată frumusețea, bogăția și cuminența ci desgust, nesinceritate, dispreț și măimutărie.

Invățătorul: Aveți dreptate și dacă poporul nostru bănățean nu se lapadă cu un ceas mai de vreme de aceste rele obiceiuri ale sale, atunci pe viitor nu va fi bine de el.

SCENA V.

Aceiași Mitru

Invățătorul: (Intorcându-se către Mitru care șade tăcut și liniștit într'o margine a horei la spatetele lor). Dar tu Mitre ce mai gândești stând așa tăcut, retras și liniștit ?

Mitru: Mă gândesc domnule învățător că-i rău când ești sărac. Să fi oricât de orgulos, de cinstit și de omenie, nimeni nu ține seamă de tine, nimeni nu te respectă ci toți te disprețuesc și te batjocuresc, iar ca să ai ce mânca, trebuie să muncești crunt pentru o bucată de pâine, însă și mai rău e când ai pe cap o femeie netrebnică, care îți risipește pe nimicuri tot biet mult puținul agonisit cu amar și sudori.

Invățătorul și Preotul: (Amândoi într'un glas). Așa-i ai dreptate !

Invățătorul: Tot atât de rău însă e și de casa aceea, în care stăpânul e un bețivan ordinar, sau acolo unde bărbatul e găină iar femeia cocoș.

Preotul: Adevăr grați, căci risipa fără de margini este calea care duce pe om treptat și aproape pe nesimțite, din bunăstare la sărăcie și din sărăcie la umilință și la păcat !

(Sfârșitul actului III și ultimul).

Cortina cade.

10
14
252/80
Ianuarie 1933.

